

Honoris Causa



Universitat de Lleida



Shirin Ebadi

HONORIS CAUSA

INVESTIDURA COM A DOCTOR
HONORIS CAUSA DE LA DOCTORA

SHIRIN EBADI



Universitat de Lleida

Recull de les intervencions i lliçons pronunciades en l'acte d'investidura com a doctor *Honoris Causa* de la Universitat de Lleida de la doctora Shirin Ebadi, que es va fer a la Sala Víctor Siurana, el dia 8 de maig de 2018.

© Edicions de la Universitat de Lleida, 2018

Disseny i maquetació: cat & cas / Edicions i Publicacions de la UdL

Fotografia de portada: Servei de Reproducció d'Imatge de la UdL

Per a més informació, visiteu la web de la Universitat de Lleida

ÍNDEX

Salutació	
Dr. Roberto Fernández Díaz	6
<i>Laudatio</i>	
Dra. Núria Camps Mirabet	8
Intervenció	
Dra. M. José Puyalto Franco	15
Acte de doctorat <i>Honoris Causa</i>	
Dra. Shirin Ebadi	17
Discurs de cloenda	
Dr. Roberto Fernández Díaz	23

SALUTACIÓ

DR. ROBERTO FERNÁNDEZ DÍAZ

Bona tarda,

Secretària general de la Universitat de Lleida, president del Consell Social de la Universitat de Lleida, degana de la Facultat de Dret, Economia i Turisme de la Universitat de Lleida, digníssimes autoritats acadèmiques i civils, membres de la comunitat universitària, senyores i senyors,

Benvinguts, bienvenidos, a l'acte d'investidura de la senyora Shirin Ebadi com a doctora *honoris causa* per la Universitat de Lleida.

La importància i el valor que la universitat dóna a aquest nomenament, que és el més alt honor que aquesta institució concedeix, es posa de manifest en la solemnitat d'aquest acte, marcat per un ritual antic i d'un alt valor simbòlic.

LAUDATIO

DRA. NÚRIA CAMPS MIRABET

Magnífic rector, president del Consell Social, secretària general, degana, autoritats acadèmiques i civils, membres de la Comunitat Universitària, senyores i senyors, doctora Ebadi: *khosh amadid*,

El doctorat *honoris causa* és la més alta distinció que concedeix la universitat a aquelles persones que en són mereixedores per la seva aportació rellevant a la ciència, al progrés del coneixement, per llur contribució en l'àmbit cultural, artístic, social o per un destacat mestratge d'abast internacional.

Shirin Ebadi reuneix en gran mesura alguns d'aquests mèrits que conflueixen en la motivació principal del reconeixement que li fem avui i que tinc l'honor de posar de manifest amb la present *laudatio*. El meu agraïment a la Facultat de Dret, Economia i Turisme, així com a la Universitat de Lleida i al seu rector per fer possible aquest acte.

El coratge, l'esforç incansable en la lluita per la democràcia i els drets humans i, en el bell mig, la causa de les dones i dels infants defineixen la vida i l'obra de la Dra. Ebadi.

Com a advocada, jutgessa, professora, autora i activista, la seva és una veu clara i valenta a l'Iran i també davant el món en defensa de valors essencials com la llibertat, la justícia i el respecte, oposant-se a un sistema patriarcal que nega la igualtat. Shirin Ebadi va ser la primera iraniana i dona musulmana a ser guardonada amb el Premi Nobel de la Pau (malgrat que el seu Estat ho va intentar silenciar).

Si convenim que les vivències de la infància determinen enormement la nostra vida adulta, en el cas de Shirin Ebadi es confirma a bastament. Va néixer a Hamadan, al nord de l'Iran, al si d'una família il·lustrada, en un ambient d'estima i tracte igualitari i en què l'educació sense discriminació per raó de sexe va ser quelcom natural. El seu pare, notari, professor de Dret i home amb un fort sentit de la justícia, els va inculcar

que, com a dones, adquirir una formació era encara més important, ja que seria el mitjà fonamental per aconseguir ser persones independents.

Des de petita va creure en quelcom que, en créixer, va comprendre que era la justícia. Això la va portar a estudiar Dret a la Universitat de Teheran, on es va graduar l'any 1968 i on va obtenir un doctorat, amb honors, en dret privat (1971). Proclama que, per a ella, la justícia és més que una professió: és una missió.

Va aconseguir, vencent enormes prejudicis, ser de les primeres dones jutges a l'Iran i va progressar dins la carrera judicial fins a ser nomenada magistrada en cap de la Cort de Teheran l'any 1975. Un cop més, es va convertir en la primera dona i la més jove a ocupar aquest càrrec, el qual va exercir fins a l'any 1979, quan va esclatar la Revolució islàmica. Com explica en el seu llibre *El despertar d'Irán*, el triomf d'aquella revolució —a la qual ella inicialment va donar suport, esperançada, al crit de llibertat per al seu país, fins aleshores governat pel xa sota el dictat dels EUA— va comportar, ben aviat, la instauració d'un règim teocràtic amb severes restriccions basades en el gènere que la van desposseir del seu càrrec i la van apartar de la judicatura.

Shirin es va veure obligada a reorientar la seva carrera professional i es va dedicar a l'exercici de l'advocacia, a impartir classes a la Universitat de Teheran i a escriure: ha publicat 14 llibres i més de 70 articles al voltant dels drets humans, alguns dels quals publicats per la Unicef.

L'any 2001 va crear, juntament amb un grup d'advocats i advocades, el *Centre dels Defensors dels Drets Humans*, que va presidir. Oferia serveis d'assessorament legal gratuït a tots aquells demandats i perseguits per motius polítics o enviats a presó per raons ideològiques.

La seva tasca com a advocada destaca per una gran valentia i compromís, ja que s'ha ocupat de la defensa dels casos més controvertits de drets humans a l'Iran.

Ha defensat escriptors, periodistes, intel·lectuals, minories, dissidents víctimes de la repressió del règim o les seves famílies. Entre ells, Zahra Kazemi (periodista assassinat a la presó d'Evin); Parvaneh i Dariush Forouhar (coneguts activistes polítics, assassinats

per les forces de seguretat); Ezat Ebrahim Nejad (estudiant assassinat al dormitori de la Universitat de Teheran, 1999) i Zahra Bani Yaghoub (un jove metge, assassinat durant la seva detenció). Entre les gestes més insignes es compta la d'assumir la defensa dels set líders de la fe bahá'í, religió ferotgement reprimida a l'Iran, i que cap altre advocat, per por a les represàlies del règim, s'havia atrevit a defensar. Aquesta ferma i decidida convicció en pro de la justícia li va comportar l'empresonament amb el càrrec de "desordre públic" i va romandre unes quantes setmanes en pena de confinament solitari.

L'altra causa a la qual ha consagrat i consagra gran part de la seva vida és la consecució de la igualtat de drets i oportunitats per a les dones. I ho ha fet des de diferents vessants: com a advocada, portant casos complexos de divorci o adulteri (cal recordar que a l'Iran existeix la pena de lapidació, flagel·lació i amputació) i assumint la defensa d'activistes feministes com Nushim i Parvin, empresonades per encapçalat un moviment per la igualtat de drets sota la campanya Un Milió de Signatures; i també com a activista, impartint formació gratuïta i impulsant el moviment que exigeix la fi de la discriminació legal contra les dones en la legislació iraniana (notablement, en matèria de divorci i successió, entre altres).

La promoció dels drets dels infants ha estat igualment una preocupació constant en la seva trajectòria. L'any 1995 va fundar l'Associació per a la Protecció dels Nens i Nenes, amb seu a Teheran, que elaborava material informatiu que havia de ser emprat a les escoles i comptava amb un servei d'atenció d'emergència per a nens i adolescents.

Ha impartit nombrosos cursos gratuïts sobre la Convenció dels Drets del Nen i ha fet avançar els drets de la infància en el pla legislatiu elaborant una proposta de llei dirigida al Parlament iranià sobre la prevenció de la violència contra els nens.

Ha participat en diversos projectes de recerca emparats per l'Oficina d'Unicef a Teheran. A més, va fundar i presidir *l'Associació per a la Col·laboració en la Neteja de Mines Antipersones* (aquests insomnes, eterns i eficaços sentinelles que maten i mutilen i dels quals tants nens i nenes són víctimes).

Queda ben palès que, a la Dra. Ebadi, el patiment humà no l'ha deixat indiferent, i ella mateixa dóna vida a les paraules del gran poeta medieval i erudit persa, de profunda

sensibilitat social, com era Al-lah Xirazí, que en la seva obra més cèlebre, *Golestan (El jardí de las roses)*, expressava: "Si no et dol el dolor aliè, anomenar-te persona no mereixes."

La seva pregona tasca com a defensora dels drets humans ha estat reconeguda internacionalment amb múltiples honors i distincions. Un dels més celebres és el Premi Nobel de la Pau l'any 2003. El comitè noruec del Nobel va subratllar la seva "sensatesa professional" i la seva "valentia" en menystenir les amenaces a la pròpia seguretat.

Va utilitzar part dels diners del guardó per establir una oficina per al Centre de Defensors dels Drets Humans i donar suport a les famílies dels presos polítics i de consciència a l'Iran. Aquesta atalaia es va convertir en una destacada organització de drets humans. Com a resultat, el centre va ser honorat amb el premi *Droits de l'Homme de la République Française - Liberté - Egalité - Fraternité* (2003).

I també a ella mateixa li han reportat tot un seguit de distincions. En són una breu mostra:

Premi Llibertat / Alemanya, 2005; premi Democràcia Internacional, 2004; UCI (Center for Citizen Peacebuilding) Premi a la Construcció de la Pau Ciutadana / EUA, 2005; Legió d'Honor Francesa, 2006; premi a la Defensa Global dels Drets Humans, Servei Internacional Drets Humans / Londres, 2009; premi Scholars at Risk, Dublín / Irlanda, 2009; el premi Manhae / Corea, 2009.

Així mateix, li ha estat atorgat un doctorat *honoris causa* en 26 universitats d'arreu del món.

Aquests nombrosos reconeixements li van conferir indubtablement una projecció internacional, però, alhora, van incrementar el recel de les autoritats iranianes envers ella, tal com explica en detall en el seu llibre *Hasta que seamos libres*.

El seu tarannà independent, la insistència en el respecte dels drets humans i el treball constant en documentació de vulneracions d'aquests drets (com un dur i punyent informe sobre l'execució de menors) gaudien d'un ampli ressò internacional. Com a conseqüència, va ser sotmesa a amenaces i coaccions de tot tipus per tal que abandonés la seva tasca i desistís de la seva lluita (detencions de familiars, obertura d'expedients judicials

amb la intenció de condemnar-la de nou). No obstant això, la pressió internacional li va evitar una dura condemna.

El 2008, el Centre dels Defensors dels Drets Humans —que havia participat en més de 6.200 processos polítics i en què treballaven 20 advocats— es disposava a celebrar el 60è aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans del 1948 quan va ser tancat de forma abrupta per les forces de seguretat que hi van irrompre. Van segellar i clausurar l'edifici i van confiscar totes les propietats de la Dra. Ebadi, que van ser posades a la venda posteriorment. Amb la determinació que la caracteritza, va decidir traslladar el Centre on tenia el despatx al seu propi domicili, la qual cosa va exasperar les autoritats i va ser sotmesa a diverses escomeses.

Un any després, el 2009, quan es trobava precisament a Palma de Mallorca impartint una conferència, va rebre notícies de l'arrest dels seus col·legues, de severes tortures i de nombrosos assassinats arran de la repressió amb la qual les autoritats iranianes havien reaccionat davant les protestes pels resultats electorals. En aquell moment, els seus familiars, amics i companys de treball li van aconsellar que no retornés al país: el seu nom havia aparegut ja en un llistat infame d'objectius a assassinar, que s'anaven acomplint inexorablement.

La minsa protecció que el Nobel li havia ofert fins llavors s'esvaïa sota l'allau de detencions contra tota dissidència o simple manifestació al carrer.

Davant d'aquesta greu incertesa, Shirin Ebadi, pertinaç a continuar vivint i lluitant a l'Iran tot i córrer riscos que pocs encararien, es veu obligada a prendre una decisió d'enorme transcendència en la vida d'una persona: deixar-ho tot enrere i emprendre el camí de l'exili. Des d'aleshores no ha pogut tornar al seu país. En aquesta situació troba consol, que reconforta el seu cor, en l'amor de les seves filles, Negar i Nargués, i en la lluita pels drets i llibertats.

Dra. Shirin Ebadi, lloem la seva entrega a favor dels drets humans, en defensa del oprimits i dels més vulnerables.

Respectem i admirem la seva lluita per la democràcia, per la pau, pel diàleg entre cultures i per la defensa del principi de justícia universal.

Considerem que els mèrits apuntats justifiquen per si mateixos aquest doctorat *honoris causa* per la Universitat de Lleida, que es correspon plenament amb el concepte extens del coneixement al servei d'una societat més igualitària, integradora i justa. Així mateix, entronca amb la funció social de la universitat, que vincula el rigor científic i el desenvolupament acadèmic amb el compromís ètic, cívic i personal amb la transformació social orientada cap a la consecució d'un món millor. La jurista Shirin Ebadi n'és un exemple excepcional.

Besiar sepasgozareem, doctora Ebadi.

INTERVENCIÓ

DRA. M. JOSÉ PUYALTO FRANCO

Rector Magnífic de la Universitat de Lleida, president del Consell Social, secretària general autoritats acadèmiques i civils, membres de la comunitat universitària, senyores i senyors,

És per a mi un honor representar la Facultat de Dret, Economia i Turisme de la Universitat de Lleida en un acte acadèmic de tanta solemnitat i transcendència com el d'avui, i acompanyar la senyora Shirin Ebadi a formar part d'aquesta institució com a doctora honoris causa.

La magnífica *laudatio* de la professora Núria Camps ha posat de manifest la triple condició de la senyora Ebadi com a jurista, professora i activista en defensa de valors essencials com la llibertat, la justícia i la igualtat. Uns valors que volem que impregnin la formació del nostre estudiantat de la Facultat i, molt especialment, d'aquells i aquelles que exerciran alguna professió jurídica.

Crec que no hi ha millor manera de celebrar el cinquantenari dels estudis de Dret a Lleida que compartir aquesta vetllada amb una dona que ha contribuït i ha lluitat per aconseguir un món on els éssers humans ens comportem millor amb nosaltres mateixos, amb els nostres contemporanis, amb les generacions futures i amb el món que ens envolta...

És per tot això que sol·licito amb tota consideració i prego que s'atorgui a la senyora Shirin Ebadi el grau de *doctora honoris causa* per la Universitat de Lleida.

ACTE DE DOCTORAT *HONORIS CAUSA*

DRA. SHIRIN EBADI

Magnífico rector de la universidad, respetados y muy queridos miembros del claustro, señoras y señores,

Me siento muy honrada de formar parte de esta familia, una familia cultural de esta universidad. Y también me siento honrada, cómo no, de formar parte de esta universidad, la universidad más antigua de Cataluña. Es mi deseo llegar a ser un miembro útil para esta comunidad.

Queridos profesores, señoras y señores,

Teniendo en cuenta un tema que preocupa ahora a la sociedad de este país, permítanme hablar sobre la violencia de género. El tema de la violencia de género, es un tema que está en todos los países del mundo. Se puede palpar y ver en todas las sociedades. Y lo único que difiere de un sitio a otro es la manera en que se manifiesta esta violencia. Estuve en India, en la ciudad sagrada de Varanasi, y estuve viendo las ceremonias que tienen lugar en este sitio tan sagrado para los hindúes. Observaba durante los días que estaba ahí a las mujeres, que se rapaban la cabeza, iban vestidas de blanco y se paraban a las orillas del río y se pasaban horas y horas sentadas ahí. Ahí me dijeron que estas son mujeres viudas que, tras el fallecimiento de sus maridos, sus familias las llevan allí para pasar el resto de sus días en un estado de espera. Después fui a Liberia, un país que está en el este de África. Ahí oí que a más de la mitad de las mujeres del país se les practica la mutilación genital. Ellas mismas piden que se les mutilen los genitales, y me sorprendió muchísimo que este fuera el deseo de las mujeres, y lo es porque saben que los hombres no querrán casarse con ellas si no han pasado por esto. Oí también la estadística escalofriante que nos viene de Italia: al día, tres mujeres padecen algún tipo de violencia por parte de sus maridos, sus parejas o sus novios.

Yo tenía esa idea de que las mujeres en el norte de Europa vivían en una situación mejor o de igualdad. Hasta que me invitaron a participar en una formación sobre los derechos de la mujer en Finlandia. Y allí me dieron una especie de pin para poner que parecía una moneda y me preguntaron si podía llevarlo. La forma que tenía era la de una corona, solo le faltaba una cuarta parte. Cuando pregunté por qué era así, me dijeron que tenía que ver con que las mujeres cobraban una cuarta parte menos de sueldo con respecto a los hombres en un mismo puesto de trabajo.

Con esos ejemplos que les acabo de ofrecer, ustedes pueden constatar que el tema de la discriminación es universal. Existe en todas partes. Hay veces en las que desgraciadamente la ley es la que realmente atenta contra los derechos de las mujeres. Por ejemplo, en mi país, en Irán, si un marido descubre la infidelidad de su esposa, tiene el derecho de matar tanto a su mujer como a la otra persona sin que nadie pueda denunciar este acto. No se considera un acto criminal. Otro ejemplo son las leyes discriminatorias hacia la mujer, que se practican en algunos países islámicos. La poligamia, como ejemplo, está aceptada y se considera legal en la mayoría de países islámicos. En algunos no es posible esta práctica, pero en la mayoría de ellos es legal. Cuando la ley acepta que una mujer deba compartir una vida conyugal con otra mujer, ¿no creen ustedes que esta es una manifestación de violencia?

En muchos países del mundo la violencia doméstica está calificada como diferencias o conflictos familiares, y la policía no considera que deba intervenir en este tipo de casos. Eso quiere decir que si a una mujer alguien le pega en la calle la policía entiende que es su responsabilidad proteger sus derechos y ofrecerle seguridad. Pero si lo mismo sucede dentro de un hogar, si es el marido quien le pega, la policía considera que es una cosa doméstica, entre dos personas, el marido y su mujer, y deberían poder solucionarlo entre ellos. En algunos países, en un caso de violación, la ley estipula que si el hombre que ha violado a la mujer acepta casarse con ella, no se le puede denunciar. Eso quiere decir que una mujer, después de haber padecido una violación, encima está obligada a vivir el resto de su vida con la persona que la ha violado. En realidad, eso se traduce en que la víctima recibe su propio castigo por segunda vez.

Otro ejemplo es el del matrimonio entre menores. Unicef lleva muchísimos años tratando de esta crisis que sufren muchas niñas en muchos países del mundo, pero desgraciadamente sin ningún avance en ese terreno.

Hay muchísimos ejemplos, pero tenemos el tiempo limitado. Esos ejemplos son para que ustedes vean cómo fatalmente este hecho vergonzoso es una realidad que viven muchos países del mundo pero que se manifiesta de diferentes maneras. El origen está en la cultura patriarcal. Y cuando digo cultura patriarcal no me refiero a los hombres, sino a una cultura equivocada y errónea que no acepta la igualdad entre las personas. Esta cultura errónea es injusta para con la mujer y tampoco acepta la democracia dentro de una sociedad. Y nosotros vemos en muchas sociedades donde la situación de los derechos de la mujer no está bien cómo el proceso de la democracia tampoco avanza. Ejemplo de ello lo encontramos en sociedades como Arabia Saudí o Kuwait, donde los derechos de la mujer no están en una situación favorable. La situación de la mujer es terrible allí y la violencia hacia ella es peor. En las sociedades europeas los países cuentan con democracia y, por tanto, los derechos de la mujer son protegidos.

El tema importante aquí es que a pesar de que las mujeres son víctimas de esta cultura patriarcal, también son ellas transmisoras de esta cultura a otras generaciones. No se olviden de que todo hombre opresor ha sido educado por una madre. Yo siempre pongo el ejemplo de que esta cultura patriarcal se parece mucho a la enfermedad de la hemofilia. La hemofilia es una enfermedad por la que con una herida pequeña una persona puede llegar a perder su vida. Una enfermedad genética que se hereda por los genes de la madre. Es interesante que la madre pasa esos genes a sus hijos varones. Esto quiere decir que una madre que tiene esta enfermedad la pasa a sus hijos varones; sus hijas no la tendrán. Y esa es la manera en que la cultura patriarcal pasa de una generación a otra. Y precisamente para poder luchar contra esa cultura, el conocimiento y la educación son indispensables. Nosotros tenemos que enseñar a las mujeres, a las chicas jóvenes, las distintas maneras en las que se manifiesta esa cultura.

Esa cultura en realidad busca cualquier cosa para autojustificarse. Por ejemplo, hace uso de la religión. Los distintos libros sagrados se interpretan y se han interpretado para precisamente hacerles daño a la mujer y sus derechos. Ustedes saben que el origen de

las religiones de Abraham es común. Cuando se escucha el relato de la Creación, cuando escuchamos sobre Eva y Adán, vemos claro aquello de lo que estoy hablando aquí hoy. Siempre la culpable principal es la mujer, es Eva. Y se nos dice que toda la humanidad tenemos que pagar un alto precio, que todos hemos perdido la oportunidad de entrar en el Paraíso solo porque Eva ha pecado. Hasta llegamos a creer que Cristo dio su vida de alguna manera para compensar ese gran acto de pecado que cometió Eva.

¿Quién es Eva? ¿Qué pecado ha cometido? ¿Y dónde está el Paraíso? Y si Dios realmente es justo, ¿por qué por el pecado de una persona todos tenemos que pagar?, ¿de dónde nos viene esa interpretación? Los hombres han interpretado el libro sagrado. Y ahora sí que es el momento para que los libros sagrados sean interpretados con la mirada de una mujer y con una cultura que crea en la igualdad. Las mujeres tenemos que conocer bien nuestras religiones para que nadie haga uso de nuestras creencias para oprimirnos. Por ejemplo, hay religiones que no están de acuerdo con el aborto y luego dicen que es la religión la que prohíbe el aborto. Y yo siempre hago la misma pregunta: ¿acaso Dios querrá que un niño nazca en las peores situaciones?, ¿eso es la justicia divina?

Muchas de las interpretaciones que tenemos de las religiones son debidas a los hombres. Y por eso vemos y entendemos por qué tantos fundamentalistas no quieren y están en desacuerdo con que la mujer reciba una educación. Por ejemplo, muchísimas veces hemos visto cómo los talibanes han quemado las escuelas de las niñas. También vemos el caso de Boko Haram en Nigeria, grupo que ha secuestrado niñas. Y ¿por qué los hombres fundamentalistas se ven amenazados por el hecho de que las mujeres reciban una educación adecuada? Porque precisamente una mujer educada y formada hace que se debilite esa cultura patriarcal. Ustedes ven que en aquellas sociedades donde hay una cultura patriarcal las mujeres no pueden acceder a la educación. En Afganistán, más del 70% de la población no sabe ni leer ni escribir. Es muy natural, muy normal, por lo tanto, que en una sociedad con tantos analfabetos no se quiera que las mujeres vayan a las escuelas. Así que si estamos en contra de la violencia de género, tenemos que luchar contra ella a nivel profundo. Y la única manera de hacerlo es elevar la conciencia y el conocimiento de las mujeres en nuestras sociedades para que puedan ser eficaces e importantes para la educación de las generaciones venideras.

Así que a los hombres les digo que no se queden muy contentos con esto que he dicho. Yo no estoy diciendo que los hombres salgan inocentes de todo esto que he dicho, lo que quiero decir en realidad es que tenemos ver observar en conjunto el problema y tratar de resolverlo desde las raíces. Está claro que hasta que podamos encontrar una solución determinante para el origen de este problema deberíamos castigar severamente a aquellos que violan los derechos de la mujer. Pero aquí me gustaría decir que imponer un castigo para una persona que comete un acto de violencia es en realidad ofrecer un calmante a la sociedad, no es la solución definitiva. Uno de los lugares donde podemos ofrecer un tratamiento eficaz es precisamente la universidad. Y es por eso que una vez más me gustaría decir que estoy muy feliz de formar parte de esta comunidad, de la universidad. Luchemos juntos, y sigamos luchando juntos contra esta cultura errónea.

Muchas gracias.

DISCURS DE CLOENDA

DR. ROBERTO FERNÁNDEZ DÍAZ

Els historiadors tenim com a ofici principal preguntar-nos per les causes que provoquen el canvi en els sistemes socials. No hi ha dubte que, si eliminem els inevitables successos naturals, no trobem cap altre protagonista de les mutacions que el mateix ésser humà quan desplega les seves grans facultats de transformació tecnològica o cultural. Per assegurar la pervivència individual i de l'espècie, hem estat capaços d'inventar instruments materials, comportaments culturals i idees de com organitzar la societat. I si no haguéssim tingut aquestes habilitats, no ens hauriem pogut constituir com a espècie dominant, uns primats excepcionals que han colonitzat tota la Terra.

Voldria remarcar especialment en aquest acte l'enorme potència que té la invenció de noves idees sobre com organitzar la condició humana en societats complexes i el fet que, en aquesta transcendent tasca, resulta rellevant l'existència del Dret. Encara que potser els més joves no en siguin conscients, el cert és que un dels grans *invents socials* de la història de la humanitat, aquella idea nova que ha permès anar passant d'un estadi de barbàrie a un altre de civilització, ha estat la fabricació històrica, lenta però imparable, dels drets de les persones certificats en codis morals de conducta i en normatives legals d'obligat compliment.

Per evitar que sigui cert que "l'lop és l'home per a l'home", segons la coneguda sentència del comediògraf llatí Plaute, i per preservar la dignitat bàsica de l'humà, hem acceptat la convenció de l'existència d'uns drets *naturals* que, per ser gaudits pacíficament, han d'estar assegurats per un ens *artificial* com és l'Estat. Aquest és el principi fonamental del *contracte social* que hem inventat gràcies a Thomas Hobbes i John Locke, primer, i a Jean Jacques Rousseau, després. Un principi fonamental que ens dicta que, per assegurar la pervivència pacífica de l'espècie i els drets *naturals* que originàriament atribuïm a l'individu, és el mateix individu qui accepta cedir una part de la seva llibertat per construir un ens polític *artificial* que garanteixi precisament els seus drets humans *naturals*.

Resulta evident que l'establiment i la consolidació d'aquests drets naturals és una formulació intel·lectual dels mateixos humans. Res no és preexistent a l'humà, ja que només l'humà crea les idees amb les quals pretén aconseguir la supervivència de la seva espècie. Inclosa la idea de quina cosa és ser un humà. I llavors és també evident que els drets naturals són establerts pels humans a partir d'una determinada axiologia que els permet organitzar-se en societat. Per dir-ho de forma sintètica: és l'axiologia de valors que formulem sobre el bé i el mal la que ens dicta quins són els drets que hem de considerar naturals als humans i quins han de ser considerats universals i, per tant, consagrats pel dret internacional i practicats pels codis jurídics de cadascun dels Estats del món. Que siguin universals no vol dir que siguin dogmes immutables per sempre i que no estiguin subjectes mai més a la raó humana. Universals vol dir que, una vegada establerts com una convenció pel consens del dret internacional, han de ser complerts a tot el planeta sense excepcions. De fet, és la mundialització de *iure* d'una axiologia per a tota la humanitat.

D'aquesta manera, l'existència dels anomenats *drets fonamentals de l'home* no és una qüestió natural, sinó una tasca cultural mantinguda al llarg de la història. És una construcció humana edificada lentament i enmig de no pocs debats teòrics i de nombrosos sofriments socials. Ens han costat moltes guerres amb milions de morts. I com gairebé tot en l'humà, ha estat al mateix temps el producte de la necessitat social i de l'actuació decidida, sostinguda i valenta de pensadors i/o activistes. La història de la humanitat ha de ser explicada com la conseqüència d'una tasca col·lectiva que té en la creació individual el seu principal motor protagonista. Els drets humans universals no escapen a aquesta lògica. La lluita per definir i codificar la bondat i la maldat és part de la nostra història al planeta. Una història amb noms propis que han de ser recordats i reconeguts amb honors per les noves generacions.

Shirin Ebadi és un d'aquests noms propis. I l'acte d'investidura d'aquesta tarda és el testimoniatge del reconeixement que tots volem brindar a la seva vida exemplar. La seva biografia com a intel·lectual i activista pels drets humans universals s'assenta en l'ampla esquena de tots els teòrics i lluitadors que ens han conduït fins a la Declaració Universal dels Drets Humans, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides

el 10 de desembre de 1948 a París. Una data històrica que va resultar fonamental per a la consolidació d'aquests drets, i en què una trentena d'articles van quedar establerts com una guia planetària de comportament axiològic proposada per formar part del dret internacional i de cada jurisprudència nacional.

Sens dubte que aquesta solemne declaració va ser una conquesta de la civilització. Però una declaració política, per més important que sigui, no és la transformació pràctica i efectiva de la realitat. Ebadi ho sap. Per això no s'ha cansat de pensar en la manera de fer-la efectiva en el marc concret del seu país natal, l'Iran, i a través de la seva professió de jurista, ja sigui com a jutgessa, impartint justícia; com a advocada, defensant les causes dels perseguits; escrivint llibres, que ella confessa que la connecten amb els seus propis sentiments, o bé amb el seu incansable activisme, organitzant associacions en defensa dels nens o de les dones. Un activisme que considera inseparable de la seva forma de ser i que l'ha conduït a defensar sempre el més feble i a voler aconseguir la justícia, i per això reconeix que la va seduir la pràctica del dret i que es va fer jutgessa. Una forma consubstancial de ser davant el compromís social, en la qual hem d'incloure la influència de l'educació rebuda al si d'una família en què el pare era un notari públic que exercia també de professor universitari, i que va demostrar un tarannà obert per als costums iranians de la seva època educant-la en condicions d'igualtat respecte als seus germans homes.

La nostra *honoris causa* parteix d'una premissa bàsica: la democràcia és el millor model de societat inventat fins ara i la seva aplicació ha de ser mundial. I això és així per Ebadi perquè una de les essències de la democràcia és que al seu si han d'existir i respectar-se els drets humans que, en la seva opinió, són indivisibles i els necessitem tots i tots junts. Per això afirma de forma taxativa que, sense justícia, no hi ha llibertat ni pau, i que, sense aquests dos últims requisits, no hi ha veritable justícia. Per a Ebadi, els drets humans no entenen de raça, religió, sexe o cultures. Són valors universals que valen per a totes les civilitzacions humanes. Són valors que no es pacten en la política de cada país, sinó que simplement cal complir perquè existeixi una veritable democràcia de qualitat. Els drets humans són valors universals que no accepten un relativisme cultural que Ebadi considera el refugi dels poderosos que desitgen evitar els canvis, seguir detenint un

poder despòtic i tenir "una excusa per violar els drets humans". Els proclama tan universals que afirma que, quan s'incompleixen, llavors existeix el dret a la rebel·lió davant la tirania. Per això es mostra tan crítica amb el fet que, en la pràctica real de l'ONU, no sembla que aquests drets siguin la seva primera prioritat, quan en realitat són l'element crucial per aspirar a una democràcia mundial. I per això també, especialment durant el seu temps d'exili, s'ha mostrat tan crítica davant la indiferència de les democràcies occidentals respecte a la dictadura *de facto* de personatges com Mahmud Ahmadinejad. Per a la nostra *honoris*, la dignitat humana passa per disposar dels drets humans, per tenir llibertat d'expressió i per practicar la tolerància davant la diferència.

Diu l'escriptor francolibanès Amin Maalouf que és convenient que els humans disposem d'unes identitats "suaus" perquè puguin ser variades i compatibles i s'eviti així que siguin "assassines" les unes amb les altres. Ebadi és un paradigma del que defensa Maalouf. Té una identitat clara però múltiple alhora. És una dona musulmana que se sent iraniana com un forma de ser una ciutadana del món. És poderosament local i poderosament ecumènica. No necessita afirmar-se a si mateixa en les seves conviccions negant a *l'altre* les seves. Per això entén el món i l'entén tothom. I per això és capaç d'establir ponts en l'etern diàleg, propi de totes les civilitzacions, entre la raó i la fe, entre la *res publica* consignada a l'Estat i la religió que forma part de la consciència privativa de cada individu. I tot i ser partidària de separar la religió de la política, Ebadi considera que hi ha diferents lectures de l'Islam i que no se l'ha de demonitzar globalment, com alguns fan a Occident amb certa supremàcia moral o bé per interessos inconfessables.

Ella ens recorda que hi ha una lectura il·lustrada de l'Islam al seu propi país, una lectura compatible amb els drets humans i amb la democràcia. Igual que hi ha cristians en democràcia, pot haver-hi i ha d'haver-hi també musulmans en democràcia. El fonamentalisme fanàtic és un mal de totes les religions. De fet, ha insistit sempre que és el context cultural el que provoca una determinada interpretació de la religió abans que el contrari. Per això denuncia amb vehemència que "són precisament els governs que violen els drets de les persones invocant el nom de l'Islam els que estan abusant de l'Islam". Per això creu que és un gran error històric no donar suport als qui, a l'Iran, aposten per una lectura *progressista* de la cultura islàmica. I per això rebutja també

amb rotunditat la teoria de el *xoc de civilitzacions*, de manera que sembla advocar per una *aliança de civilitzacions* que, segons el seu criteri, s'enfrontaria amb més eficàcia a un terrorisme que no és islàmic, sinó el resultat de la mala educació que crea prejudicis i de la misèria que provoquen les grans desigualtats socials.

En cas que tingués raó en el que he afirmat fins ara, m'atreviria a dir que Ebadi és una reformista laica davant la teocràcia iraniana al mateix temps que proclama públicament la seva condició de musulmana creient i piadosa. En l'eterna lluita entre la tradició i la modernitat, entre l'antic i el modern, se situa abans en l'heterodòxia que en l'ortodòxia. Valora la tradició, però no la sacralitza; valora el canvi, però no sucumbeix a les modes efímeres. Ella sosté que és possible des de l'Islam fer una lectura tolerant, flexible i oberta de l'organització social. I sosté igualment que el canvi ha de ser producte del mateix poble mitjançant una actuació sempre pacífica que, sens dubte, serà més lenta, però que també resultarà més ferma i duradora. Com ella mateixa ha recordat, "la forma de lluitar és tan important com guanyar", i per això sentència que "res útil i durador no pot sorgir de la violència". Potser per aquest convenciment, molt propi del jurista, i també per estratègia política, ha actuat sempre des de la mateixa legalitat iraniana, encara que per això hagi tingut innombrables problemes amb els clergues-polítics que dominen la consciència dels ciutadans del seu país utilitzant la coerció moral, intel·lectual i física.

Quan ets coneixedor de biografies tan impressionants com les de Shirin Ebadi, no tens més remei que fer-te preguntes del to següent: ¿quines són les característiques que defineixen una lluitadora social? ¿Què ens ensenyen les Ebadi del món? No sembla que Ebadi practiqui el fatalisme antropològic que pensa que estem tan predeterminats que l'acció humana no pot canviar el decurs dels esdeveniments que ella mateixa produeix. Més aviat al contrari. Com a activista social, està convençuda que és la voluntat humana qui fabrica i canvia la realitat, i per això, que és possible que la seva actuació personal influeixi en el destí dels seus conciutadans iranians. Una acció que ha de ser meditada i proactiva alhora. Els seus llibres són reflexions a partir de la seva experiència i, alhora, les seves lectures i els seus escrits li serveixen per millorar la seva activitat social. Ebadi no practica un activisme cec, repetitiu, infantil; un activisme que sovint acaba sent reaccionari per falta d'una permanent reflexió crítica. Ebadi no fa activisme per activis-

me. Sap que defensar una causa justa no és suficient per fer-la triomfar. I que ser una activista sense una revisió constant del cos doctrinal és una estratègia condemnada a la decepció i a la frustració, les quals condueixen a la violència (fins i tot al terrorisme) i mostren així el fracàs d'aquesta forma d'activisme irresponsable.

Però no és menys veritat que l'acció social i política d'Ebadi està presidida per la valentia i el coratge, sempre necessaris per liderar els moviments de resistència cívica. ¿O no cal ser valent per prosseguir amb la teva lluita quan el ministre dels Serveis Secrets ha donat l'ordre de matar-te acusant-te de practicar el bahaisme, ser una agent occidental i no cobrir-te els cabells a l'estranger? ¿O no cal ser valent quan persegueixen la teva filla i la teva germana? ¿O no cal ser valent quan assetgen el teu despatx manifestacions progovernamentals? ¿O no cal ser valent per suportar la forçada confessió televisiva del teu marit sobre el seu matrimoni, després d'haver estat acomiadat d'una empresa pública? Ebadi ho ha dit i ho ha practicat durant tota la seva vida: "Ni les amenaces ni les crítiques em silenciaran." La perseverança que dona la convicció en les idees pròpies és la base perquè fins i tot els menys valents acabin sent valents. I quan en alguna ocasió està comprensiblement cansada de perseverar en la lluita, llavors ens confessa que el seu pensament va cap als companys presos per adquirir una nova empenta. En la lluita de cada dia, els febles i els perseguits són la seva veritable força interior.

L'activisme sa prové d'una sana indignació davant la injustícia que *t'obliga* a prendre partit, a posar-te en acció, a tenir el coratge de ser *valent* i saber resistir als embats del poder o saber estar en minoria sense que això sigui el producte d'un fanatisme sectari, sinó la conseqüència lògica de la teva pròpia consciència pensant. Una consciència que és la que et condueix a crear una actitud crítica davant la realitat. Un esperit crític contra els prejudicis de la ignorància per falta d'educació o per una educació manipuladora i adoctrinadora. Com ella mateixa ha dit de la seva pròpia forma d'*estar* al món, "sempre he tingut una crítica a la punta de la llengua".

Ebadi és un personatge realista. Sap bé que no sempre es poden canviar les coses en el temps d'una sola generació. Però això no li sembla que sigui un motiu per al desànim. Hi ha una frase seva que m'ha impactat poderosament: "Si no puc fer res per eradicar la injustícia, almenys cal donar-la a conèixer." El que ens vol dir, amb molta raó, és que

sempre hi ha alguna cosa a fer. A saber: denunciar les injustícies com una forma efectiva de canviar la realitat mitjançant la presa de consciència dels altres.

I per a aquesta tasca de conscienciació, Ebadi ha utilitzat algunes de les armes necessàries per ser una eficaç activista social: la seducció i la persuasió. Encara que tímida per naturalesa, és llavors que es mostra elegantment segura de si mateixa, transmetent confiança en el que diu i fa a favor del feminisme, d'un Islam obert i progressista o de la lluita per tots els drets humans. És llavors que es dirigeix amb solemnitat a tots els ciutadans del món, des de les tribunes internacionals, per recordar-nos que hi ha un racó on encara és necessari seguir lluitant per aconseguir el respecte legal i social a la diferència i a la llibertat. Aquest lloc es diu l'Iran i la lluita és per conquistar una veritable democràcia per als iranians.

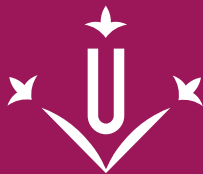
Amb més freqüència, els habitants del primer món hauríem de recordar que hi ha altres mons que desitgen gaudir de l'estat del benestar i de les democràcies representatives que nosaltres hem construït. Hauríem de recordar també que la nostra relativa afable vida és deguda en bona mesura al fet que el nostre comportament ètic amb altres pobles no sempre ha estat ni és exemplar; al fet que les nostres polítiques internacionals històriques i presents han estat il·luminades per l'egoisme individual i nacional. Per descomptat que també és cert que en gran manera ens hem guanyant la nostra manera de viure. No obstant això, també hem de reconèixer que, en no poca mesura, el nostre actual relatiu benestar és el producte de la submissió d'altres pobles als nostres interessos. La solidaritat humanitària internacional ens obliga a no cometre més injustícies, però aquesta proposta política requereix una qüestió fonamental: que els ciutadans del primer món estiguem disposats a ser coherents amb la idea que una democràcia mundial exigeix un millor repartiment de la riquesa entre les nacions.

Ara bé, les responsabilitats sobre l'endarreriment en el desenvolupament d'un país no poden situar-se només en els forans. Els pobles han d'assumir també les seves pròpies obligacions. No valen els còmodes boccs expiatoris externs. Ebadi ho sap bé i per això fa ja molts anys que va decidir lliurar la seva vida a la causa dels altres iranians. Una nació mil·lenària, que ha aportat al món riqueses, art, avenços tecnològics, saviesa de viure. Una nació que ella vol lliure, fora de les mans dels clergues teocràtics intransigents que

la mantenen subjugada, que practiquen unes creences que sotmeten les dones a un patriarcat arcaic i que no permeten l'expressió més essencial de l'humà: la llibertat. Per això hem de reclamar als nostres governs que, per sobre dels interessos de la nostra comptabilitat econòmica nacional, siguin políticament solidaris amb els qui pateixen la persecució totalitària.

Moltes gràcies, Shirin Ebadi, per fer de la teva vida un exemple per a tots els ciutadans del món defensant *ingènuament* que una altra societat és possible. Moltes gràcies per demostrar que s'aconsegueix un alt grau de felicitat quan la trobem dedicant-nos a les causes justes. I moltes gràcies per haver acceptat aquest doctorat *honoris causa* que, per a aquesta Acadèmia, representa un altíssim honor. Amb la teva pertinença al nostre claustre, tots sentim que aquesta universitat és molt més solidària i més universal.

Doctora honoris causa Shirin Ebadi, ets com una llum que acabarà trencant les tenebres que una teocràcia lliberticida imposa sobre les gents de l'Iran. *Doctora honoris causa* Shirin Ebadi, sempre seràs una jutgessa a la recerca de justícia pel bé comú de la humanitat. I com tu mateixa vaticines, no dubtis que a l'Iran hi haurà un dia una presidenta del govern que tots els presents desitjariem que s'anomenés Shirin Ebadi, premi Nobel de la Pau.



Universitat de Lleida